

Hyvinvointilautakunnan lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2022

Hyvinvlt 07.09.2023 § 48
351/00.03.01/2023

Valmistelija

Sivistystoimenjohtaja Hartojoki Jutta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Kunnanvaltuusto on käsitellyt tarkastuskertomuksen 28.6.2023 § 42 ja velvoittanut kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle kuluvan vuoden lokakuun loppuun mennessä havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Arviointikertomuksen 2022 vapaan sivistystyön lautakuntaa koskevat huomiot

Vapaan sivistystyön toimintakate toteutui 102 % (-3,2 milj. euroa) eli talousarvio ylittyi 64.000 eurolla. Vapaan sivistystyön lautakunnan alaisia tulosalueita ovat kirjastotoimi, liikuntatoimi, nuorisotoimi, kulttuuritoimi sekä Revontuli-Opisto. Vapaan sivistystyön lautakunta muuttuu hyvinvointilautakunnaksi 1.1.2023 alkaen.

Valtuuston asettamista keskeisistä toiminnallisista tavoitteista toteutuivat seuraavat:

- kirjastotoimessa kirjastotoimenjohtajan rekrytointi toteutui kesäkuun alusta lukien, toisaalta talousarvio toteutui 85 %, kun kirjastotoimenjohtajan rekrytointi siirtyi, eikä aineisto- ja kalustonhankintoja tehty suunnitelmallisesti
- tapahtumia ja kirjailijavierailuja toteutettiin syyskaudella
- liikuntatoimessa otettiin sähköinen tilavarausjärjestelmä käyttöön. Muonion ja Kolarin kanssa käynnistetty elintapaohjauksen palvelupolku toteutui ja Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminta laajeni kaikille kouluille.
- nuorisotoimessa otettiin käyttöön NuoDo -nuorisotyön dokumentointijärjestelmä.
- koulutoimessa koulunuorisotyön hanke päättyi keväällä 2022. Koulunuorisotyöntekijä oli nuorisotoimen rahalla palkattuna koululla syksyn 2022. Koulunuorisotyö kohdentui v.2022 yläkoululle ja 5.–6.-luokkalaisiin. Koulunuorisotila on pajarakennuksessa, Gulmassa. Koulunuorisotyö sai 30 000 euron avustuksen kaudelle 2023–2024.
- kulttuuritoimen osalta Kotiseutumuseolle julkaistiin verkkosivut (www.vaaranmikkola.fi), jossa on nähtävänä museon esittelyvideo sekä pelattavissa digitaalinen pakopeli. Museoalueen navettarakennukseen rakennutettiin pakopeli "Mummon Amerikanmatka".

- Revontuli-Opistossa järjestettiin tavoitteen mukaisesti verkko-opetusta 1047 tuntia ja maksupalvelutoimintana opetusta 1239 opetustuntia. Opetuksen kokonaismäärä jäi tavoitteesta ollen 16.147 opetustuntia. Tähän vaikutti mm. virkaopettajien rekrytointihaasteet ja tuntiopettajien saatavuus tietyillä ainealueilla.

Kirjastotoimen peruskorjaus- ja uudistushanke ei edennyt suunnitellulla tavalla viranhaltijamuutosten vuoksi. Remontointitarpeen kartoitus aloitetaan vuonna 2023. Koronan ja henkilöstövajeen vuoksi tapahtumia ei voitu järjestää kevätkaudella. Nykyinen kirjaston tilaratkaisu ei palvele kokousten järjestämistä eikä rauhaa vaativaa työskentelyä ja lukemista, eikä näin ollen tilojen tarjoaminen toteutunut. Digiopastusta ei järjestetty, mutta henkilöstö opasti laitteiden käytössä. Sivistystoimen strategiaa ei päivitetty, eikä näin ollen liikuntatoimi osallistunut strategian ja kehittämissuunnitelman valmisteluun. Aluehallintovirasto myönsi 75.000 euron valtionavustuksen Agnico Eagle -jäähallin kylmätekniikkakontin uusimista varten. AVI:lta haettiin valtionavustusta vuodelle 2023 skeittiparkin ja parkourradan rakentamista varten sekä jäänhoitokoneen säilytystallin hankkimista varten. Kulttuuritoimessa osallistavaa budjetointia ei toteutettu. Koulun remonttisuunnittelussa tavoitetta viimeistelyn yhteistyöstä kulttuuritoimen ja teknisen toimen kanssa ei huomioitu. Vapaan sivistystyön lautakunnan tehtävää jatkavaa hyvinvointilautakuntaa pyydetään kiinnittämään huomioita lakisääteisten palveluiden lisäksi vapaaehtoisesti annettavien palveluiden tuottamiseen (esim. lapset ja vanhukset sekä kuljetuspalvelut). Hyvinvointialueen laskutusta ja maksuperusteita tulisi seurata ja varmistaa kuntalaisten mahdollisuus hakeutua palveluiden piiriin.

Hyvinvointilautakunnan vastaus:

Sivistystoimenjohtaja aloitti vakituudessa virassa vuoden 2022 alussa.

Vapaa-ajan palveluiden keskinäistä yhteistyötä on pyritty kehittämään kokonaisuutena vuoden 2022 aikana. Sivistystoimen talousarviotavoitteet ja mittaristo on sidottu kuntastrategiaan.

Tulosalueiden toiminnan ja toiminnallisten sekä taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kirjastotoimi

Kirjastotoimen toimintakate toteutui 98,1 % (-0,426 milj. euroa). Numeeriset tunnuslukutavoitteet toteutuivat. Nettokustannustavoitteet alittuivat ja toteutuivat vuoden 2021 tasossa. Kirjastopalveluita koskevista tavoitteista toteutuivat kirjastokäynnit/as. (6,46/6) sekä verkkopalveluiden tarjoamista koskevat tunnusluvut Internet-koneita asiakkaille (6/6), tabletit (6/6) sekä kone sähköisen lehtikokoelman lukemiseen (1/1). Toiminnan kysyntää ja laajuutta koskevista tavoitteista toteutuivat fyysiset kirjastokäynnit (42870/40000) ja verkkokäynnit (26760/19000). Lainojen määrä ei toteutunut suunnitellusti. (91968/115000). Talousarvion toimintakatteen poikkeama selittyy henkilöstö- ja tarvikekulujen alittumisella. Toimintatuotot toteutuivat vain 34,1 % arvioidusta. Suurimmat poikkeamat toteutuivat tuissa ja avustuksissa sekä muissa toimintatuotoissa. Valtuusto asettamat tavoitteet toteutuivat olennaisilta osin. Kirjasto toimi ilman kirjastotoimen johtajaa 31.5.2022 saakka ja myös suunniteltuja aineisto- ja kalustehankintoja jäi tekemättä. Em. tilanteesta huolimatta kirjaston kokoelma on ajanmukainen ja laadukas, vaikka hankintoja tehtiin aiempaa vähemmän. Lapin kirjastokimppa paikkaa

mahdollisia puutteita Kittilän kirjastossa. Kevätkaudella kirjailijavierailuja ei järjestetty koronan ja henkilöstöpulan vuoksi. Syyskaudella kulttuuritapahtumien järjestämiseen panostettiin ja järjestettiin viisi vierailua. Tavoite tilojen tarjoamisesta oppimiseen, harrastamiseen ja työskentelyyn ei toteutunut, sillä kirjastotiloissa ei ole toimivia/rauhallisia tiloja. Kirjastossa ei järjestetty erillisiä digiopastuksia, mutta henkilökunta neuvoi laitteiden käytössä. Tulosalueen näkemyksen mukaan kaikki kirjastolain edellyttämät tehtävät eivät toteudu Kittilässä täysimääräisesti. Suurin pullonkaula ovat kirjaston tilat: pitkänmallinen kaikuisa tila ei mahdollista lain edellyttämiä oppimisen, harrastamisen, työskentelyn ja kansalaistoiminnan tiloja. Hiljaista lukutilaa tai erillisiä kokoustiloja ei kirjastossa ole. Näihin toivotaan parannusta tulevan remontin myötä. Asiakaspalvelun ja asiakastyytyväisyyden toteutuminen on hyvällä mallilla. Myös kirjaston kokoelma on laadukas, kun Kittilän kirjastolla on ollut varaa hankkia aineistoa laajasti.

Hyvinvointilautakunnan vastaus:

Kirjastotoimenjohtaja aloitti vakituudessa virassa kesäkuussa 2022.

Kirjaston saneerauksen suunnitteluun on varattu vuodelle 2023 80.000 euroa. Suunnittelutyö on käynnissä yhdessä teknisen toimen kanssa. Suunnittelussa otetaan huomioon kirjastolain asettamat vaatimukset kirjaston toiminnalle sekä kuntalaisten ja vapaa-ajan palveluiden toiveet ja tarpeet.

Kirjaston tapahtuma- ja sidosryhmätoiminta on ollut erittäin aktiivista.

Liikunta ja ulkoilu

Liikuntatoimen toimintakate toteutui 105,7 % (-1,1 milj. euroa). Avustuksia myönnettiin suunnitellusti. Toiminnan kysyntää kuvaavien tunnuslukujen osalta tavoitteisiin ei päästy uimahallin käytön osalta mm. käyttöaste kesällä (34/50 %) ja talvella (62/80 %). Myöskään jäähallin käyttöavoitetta ei saavutettu (76/91 %). Jalkapallokentän vakiovuorojen osalta käyttöaste oli 31 % (tavoite 71 %). Tavoitteista toteutuivat latuverkosto, liikuntapaikat ja liikuntatoimen järjestämät tapahtumat.

Liikuntatoimessa henkilöstökulut ylittyivät 34.660 eurolla lomapalkkavelan lisäyksestä sekä liikuntapaikkojen kunnostustehtäviin palkatun henkilöstön palkkakulujen arvioitua suuremman toteutuman vuoksi. Myös aine- ja tarvikekulut ylittyivät kohonneiden sähkökustannusten vuoksi merkittävästi (tot. 153,4 %). Toimintatuotot eivät toteutuneet suunnitellusti (tot. 96,2 %). Myyntituotot alittivat talousarvion 20.000 eurolla. Saadut avustukset toteutuivat noin 13.000 euroa arvoitua suurempana. Koronarajoitusten vuoksi liikuntatapahtumia ei voitu järjestää kevätkauden aikana, mikä näkyi osaltaan numeeristen tavoitteiden toteutumisen poikkeamina. Liikuntatoimi tuki kansalaistoimintaa jakamalla liikunta-avustuksia sekä liikuntapaikkojen ylläpitoavustuksia. Liikuntatoimi järjesti eri-ikäisille kuntalaisille liikuntakerhoja ja ohjattua liikuntaa. Erityislasten liikuntakerhotoimintaa jatkettiin yhteistyössä Erityislasten Omaiset ELO ry:n kanssa. Liikuntatoimi osallistui paikallisen eläkeläisjärjestön virkistätymispäivien toteuttamiseen. Liikuntatoimi on toteuttanut hyvin toimintojen prosessit sekä kuvannut prosessit. Tulosalueelta saadun palautteen mukaan koululaiskerhotoiminta on ottanut lukuvuoden 2022–2023 aikana huomattavia edistysaskeleita laadullisesti ja määrällisesti. Koululaiskerhotoiminnan yhteistyöverkosto on laajentunut ja monipuolistunut, viestintää on kehitetty ja koululaisten

osallisuutta on vahvistettu. Haasteena koettiin ympäryskylien liikuntapaikkojen kunnossapito. TEAviisarin mukaan Kittilän kunnan liikuntatoimen suurimmat puutteet liittyvät sitoutumiseen sekä seurantaan ja tarveanalyysiin. Väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden systemaattista seurantaa tulisi lisätä. Tarveanalyysi tulisi laatia väestöryhmittäin ja raportoida kunnan johdolle ja luottamushenkilöille.

Hyvinvointilautakunnan vastaus:

Liikuntatoimen alkuvuoden 2022 kävijämääriin vaikutti vielä koronapandemia.

Jatkossa on syytä tarkastella liikuntatoimen ja teknisen toimen toimintojen ja kustannusten jakautumista esimerkiksi sähkökustannusten ja kunnostustehtävien osalta.

Nuorisotoimi

Nuorisotoimen toimintakate toteutui 99,4 % (-0,428 milj. euroa). Avustuksia myönnettiin suunniteltua vähemmän (tot. 82,3 %). Toiminnan kysyntää ja laajuutta kuvaavien tunnuslukujen mukaan harrastelaisuuksissa osallistui huomattavasti arvioitua enemmän osallistujia, mm. harrastekerhojen käyntimäärät (5713/1800) ja liikkua- ja popup-nuokkarit (2736/900). Etsivän nuorisotyön saavutettavuus ei toteutunut suunnitellussa laajuudessa mm. palveluohjaukset (142/240). Nuorisotiloissa (Käki) kävijöitä oli tavoitetta vähemmän (2800/4000). Toimintatuotot toteutuivat vain 28,7 %, mitä selittää pääosin tukien ja avustusten toteutuminen. Avustuksia saatiin 36.500 euroa, kun talousarviossa oli varauduttu 124.000 euroon. Poikkeamaa selittää se, että osa hankkeiden avustuksista on jäänyt siirtämättä seuraavalle vuodelle ja tämä vääristää toteumaa. Etsivän nuorisotyön avustus jaettiin avustuskaudelle tasaisesti 12 kk, mutta avustus maksetaan nykyisin keväällä heti eikä syksyllä uuden avustuskauden alettua. Toimintakuluissa merkittävimmät poikkeamat muodostuivat henkilöstökuluissa (82,1 %) ja palveluiden ostossa (58,2 %). Nuorisotilojen kävijämäärän nostaminen koronan jälkeen oli haastavaa. Ahmapiili liikkui kylillä ja jalkautuvaa nuorisotyötä otettiin lisääntyvässä määrin osaksi toimintaa.

Nuorisovaltuusto aloitti toimintakauden ja kokoontui nuoria koskevien asioiden äärelle. Nuorisovaltuusto teki cross -radan kunnostusaloitteen ja tämä tulisi toteutumaan kesällä 2023. Nuorisovaltuusto teki aloitteen koulunuorisotyön tärkeydestä. Koululaiset keräsivät adressin koulunuorisotyön puolesta. Koulunuorisotyö sai AVI:n 30.000 euron avustuksen ajalle 2023–2024. Etsivän nuorisotyön palveluverkosto nosti esiin ajankohtaisia ilmiöitä. Nuoret ohjautuivat palveluverkostoissa sujuvasti ja palveluohjaus toimi sujuvasti. Uudet hankkeet ja yhteistyökumppanit tukivat etsivää nuorisotyötä. Koulukuraattori ja kouluterveydenhuollon henkilöstö on siirtynyt hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Toiminnan laadun ylläpitäminen edellyttää yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Tulosalueen näkemyksen mukaan nuoria tulisi kuulla nuorisotilan sijoituspaikasta. Nuorisopalveluissa on lisättyvoiman tarve nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajalle. Tulosalueen toimintojen prosessit on tunnistettu. Kittilän nuorisotyön edustus oli mukana valtakunnallisen laatukriteeristön päivityksessä ja etsivän nuorisotyön käsikirjan laatimisessa. Toiminnan laatua mitataan kävijämittarin ja kävijäkyselyiden avulla. Nuorisotyön vertailutilastoissa Kittilän kunta sijoittuu hyvin.

Hyvinvointilautakunnan vastaus:

Nuorisotoimen alkuvuoden 2022 kävijämääriin vaikutti vielä koronapandemia.

Nuorisovaltuuston toiminta vakiintui ja nuorisovaltuusto sai suoran aloiteoikeuden valtuustoon.

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimen toimintakate toteutui 101 % (-0,321 milj. euroa). Toimintatuotot toteutuivat 53,5 %. Merkittävin poikkeama oli maksutuotoissa (tot. 24,6 %). Maksutuotot alittivat arvion 26.700 eurolla ja vastaavasti myyntituottoja kertyi 9.900 euroa (ei budjetoitu lainkaan). Toimintakulujen osalta ainoastaan henkilöstökulut ylittivät suunnitellun (tot. 109 %). Toiminnan kysyntää ja laajuutta kuvaavien tunnuslukujen osalta merkittävin kasvu tilaisuuksien osallistujamäärässä tapahtui lasten kulttuuritapahtumissa (4568/3000) ja osallistujamäärä jäi alle tavoitteen mm. yleisötilaisuuksissa (1690/2200) ja elokuvatoiminnassa (2631/6500). Verkkotapahtumia ei toteutunut lainkaan. Vuoden alussa tilaisuuksissa noudatettiin koronapandemiaan liittyviä valtakunnallisia ohjeistuksia, rajoituksia ja käytänteitä, mikä osaltaan selittää osallistujamäärien arvioitua alhaisempaa toteutumaa. Kittilän kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma Kapsäkki valmisteltiin loppuun ja hyväksyttiin koululautakunnassa. Ensimmäinen Kulttuurin korvabuusti kuulolla tilaisuus järjestettiin Kittilän kulttuuriviikolla ammattilaistasolla ja harrastajien kesken. Kino Ylärin salin kunnostuksen loppuviimeistely käyttäjäystävälliseksi yhteistyössä teknisen toimen kanssa. Tulosalueen näkemyksen mukaan kulttuuri- ja kokoontumistilojen puute on akuutti. Uuteen koulurakennukseen ei tule salia, ja se tulee tuottamaan toiminnallisia ongelmia. Kino Ylärin Sali ei ole kaikkeen kulttuuritoimintaan soveltuva, vaan tarvittaisiin myös ns. akustista tilaa. Lukion juhlasali olisi säilytettävä juhlasalina, ei ainoastaan liikuntasalina. Poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen oman kunnan sisällä oli tärkeää erityisesti toimitilaratkaisujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kulttuuritoimessa on yksi vakituinen työntekijä. Toimialan näkemyksen mukaan resurssi on liian vähäinen toiminnan sisältöön nähden. Myöskään nimike kulttuurisihteeri ei vastaa viranhaltijan nykyistä toimenkuvaa. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota akustiikkatilan tarpeeseen.

Hyvinvointilautakunnan vastaus:

Koronapandemia vaikutti merkittävästi kulttuuritoimen järjestämien tapahtumien kävijämäärään kevään 2022 aikana.

Kulttuurikasvatussuunnitelman hyväksyttiin lautakunnissa ja sen jalkauttaminen on käynnissä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa.

Kotiseutumuseon kehittäminen eteni ja museon kesä 2023 oli vilkas.

Ylärin saneerauksesta osana yläkoulun saneerausta on tehty suunnitelma.

Kulttuuritoimi ja kirjasto ovat tehneet tiivistä yhteistyötä. Kulttuuritoimen tarpeet esiintymis- ja näyttelöjen osalta on otettava huomioon osana kirjaston saneeraussuunnitelmaa.

Kulttuuritoimessa on yksi vakituinen työntekijä, mutta kulttuuritoimessa työskenteli vuoden aikana useita määräaikaisia työntekijöitä, jolloin henkilötyövuosia oli yhteensä 5,81 htv.

Revontuliopisto

Revontuliopiston toimintakate toteutui 101,3 % (-0,586 milj. euroa). Toimintatuotot toteutuivat 89,9 % ja toimintakulut 94,7 %. Revontuli-Opisto on kolmen kunnan Enontekiön, Kittilän ja Sodankylän alueellinen kansalaisopisto. Opiston isäntäkuntana toimii Kittilä. Isäntäkunta huolehtii opiston hallinnosta ja taloudenhoidosta. Opiston henkilökunta on virka- tai työsuhteessa isäntäkuntaan. Toiminnan kysyntää ja laajuutta kuvaavien tunnuslukujen mukaan tavoite toteutui verkko-opetuksessa (1047/1000). Opetustunnit eivät toteutuneet missään kunnassa suunnitellussa laajuudessa. Määrällisesti suurin poikkeama oli Sodankylän opetustuntien toteutumassa (5531/6500). Tuntien toteutumiseen vaikuttivat mm. virkaopettajien rekrytointihaasteet ja tuntiopettajien saatavuus tietyillä ainealueilla. Taiteen perusopetusta järjestettiin yhteensä 1762 tuntia (tavoite 3000). Tärkeimpänä syynä tavoitteesta jäämiseen oli tanssinopettajan viran rekrytointihaasteet ja tuntiopettajien saatavuusongelma. Digiosaamisen eri aihealueiden kursseja on järjestetty niin lähiopetuksena kuin verkkokursseina yhteensä 17, joille on osallistunut 112 henkilöä.

Hyvinvointilautakunnan vastaus:

Revontuli-Opiston toiminnan osalta koronapandemia vaikutti vielä vuonna 2022 lähikurssien toteutumiseen, mutta toisaalta vaikutti verkkokurssien suosioon.

Rekrytointihaasteisiin on syytä kiinnittää huomiota. Kittilän kunnan veto- ja pitovoimaa ja rekrytointeja tulisi kehittää kokonaisuutena. Sivistystoimen yhtenä talousarviotavoitteena vuodelle 2023 on rekrytointi- ja viestintäsuunnitelman laatiminen.

Esittelijä	Sivistystoimenjohtaja Hartojoki Jutta
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta merkitsee tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen ja lähettää sen edelleen kunnanhallitukselle ja valtuustolle.
Päätös	Hyvinvointilautakunta merkitsi tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen ja lähettää sen edelleen kunnanhallitukselle ja valtuustolle.